

УДК 378.14:004+34.08

Р. Г. ВАЛЄЄВ,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8593-5515>

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Висвітлено напрями оптимізації навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх поліцейських в умовах змішаного (очного та дистанційного) навчання. Наведено конкретні приклади інструкції щодо вивчення дистанційного курсу з дисципліни «Трудове право» курсантами закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що готують поліцейських.

Ключові слова: професійна підготовка поліцейських, навчально-методичне забезпечення, змішане навчання, дистанційний курс.

Увага громадськості та фахівців в останні роки прикута до процесу та результатів реформування правоохоронних органів. Становлення Національної поліції сприймається як одне з найбільш реалізованих євроінтеграційних перетворень державних інституцій. Разом з тим, залишаються невирішеними важливі проблеми професійної підготовки поліцейських, зокрема, пов'язані з поступовим впровадженням в традиційне навчання методів і форм електронної освіти (*e-learning*), поширенням так званого змішаного навчання (*blended learning*).

Концепція змішаного навчання формується досить природньо водночас з двох протилежних напрямків. З одного боку, триває поступове впровадження комп'ютерних засобів, інформаційних технологій в освітній процес традиційних освітніх інститутів. З іншого боку, автори освітніх ресурсів, утворених спочатку виключно як дистанційні, поступово усвідомлюють необхідність очної участі здобувачів освіти принаймні в окремих навчальних заходах.

Усвідомлення цих проблем обумовило виконання в останні роки досліджень. Зокрема, в Україні низку наукових розвідок професійної освіти правоохоронців здійснили Є. Гаркавцев, Л. Дягілева, Л. Мороз, В. Лазарева, В. Лефтеров, Р. Перкатий, В. Тюріна, О. Федоренко, П. Червоний, Г. Яворська, С. Яворський та інші дослідники. А такі дослідники, як В. Кухаренко, С. Березенська, К. Бугайчук, Н. Олійник, Т. Олійник, О. Рибалко, Н. Сиротенко, А. Столяревська, А. Стрюк, Ю. Триуста ін., визначили сутність і специфіку змішаного навчання.

У своїй короткій розвідці ми хотіли б висвітлити певний напрямок оптимізації навчально-методичного забезпечення підготовки поліцейських в умовах змішаного навчання: розроблення інструкції до дистанційного курсу.

Одним з напрямів навчально-методичного забезпечення є цілеспрямоване конструювання електронних освітніх ресурсів, які повинні бути спрямовані на дві певною мірою протилежні, але взаємодоповнюючі цілі [1, с. 50]. По-перше, *поступове ускладнення* навчально-пізнавальної діяльності курсантів, створення таких навчально-пізнавальних завдань, які не можна реалізувати засобами традиційного навчання. Наприклад, конструювання та запис відеозвернення «клієнта» щодо певного юридичного спору, аналіз таких відеозвернень та запис «відеоконсультацій»; організація колективного оцінювання відповідних консультацій, розроблення спільного проекту правозастосовного акту з метою розв'язання спору; створення бази даних по результатам узагальнення та аналізу судових рішень тощо.

По-друге, поступове ускладнення навчально-пізнавальної діяльності вимагає підтримки когнітивних можливостей здобувачів освіти, фасилітації та *постійного полегшення*

протікання процесів мислення, сприйняття, запам'ятовування, згадування, уваги, а також стимулювання емоційних, мотиваційних і вольових станів і процесів. Цьому сприятиме: упровадження гіпертекстових матеріалів з можливістю трансформації їх структури; широкого використання когнітивної графіки та мультимедійних ресурсів з презентацією навчального контенту в різних модальностях. При цьому варто використовувати такі прийоми та техніки: визначення контурів об'єктів та їх розташування, акцентування кольором, вторинних вікон, логічних наголосів, маркетування, піктограм та інших символічних зображень тощо. Для цього необхідно врахувати функціональну спеціалізацію півкуль головного мозку, зокрема забезпечена презентація основних висновків навчальних фрагментів за допомогою і тексту, і візуального кодування (когнітивної графіки), і аудіоматеріалів. Різні модальності презентації навчального контенту призначені: по-перше, для підвищення ефективності самостійної навчально-пізнавальної діяльності курсантів; по-друге, для диференціації навчання за домінантним у курсантів психотипом; по-третє, для зниження їхньої втомлюваності.

Важливою складовою підтримки курсантів є розробка інструкції щодо роботи з дистанційним курсом. В умовах змішаного навчання дистанційний курс використовується в першу чергу для трьох напрямів традиційного навчання в умовах модульно-кредитної системи навчання:

1) дистанційний курс допомагає здобувачам освіти підготуватись до аудиторних занять;

2) дистанційний курс допомагає здобувачам освіти виконати самостійну роботу та урізноманітнити її;

3) дистанційний курс допомагає здобувачам освіти обрати та виконати індивідуальне завдання та впровадити різні форми співробітництва з іншими здобувачами освіти.

Для прикладу наведемо витяг з інструкції, розробленої нами з урахуванням рекомендацій фахівців [2, с. 56] для курсантів, що використовують дистанційний курс з дисципліни «Трудове право + м. Проходження служби та соціальний захист працівників Національної поліції».

«Шановний курсант! Ви починаєте вивчати дисципліну «Трудове право + м. Проходження служби та соціальний захист працівників Національної поліції» (дивись структуру її змісту на карті курсу), яку забезпечено дистанційним курсом (переваги від нього можна побачити у презентації курсу). Ви можете знайти відповідь на найбільш розповсюджені питання у ресурсі «Часті питання». Якщо Ви не знайшли відповідей, то можна адресувати запитання у «Форумі запитань та відповідей».

Спочатку Ви бачите загальні ресурси курсу. Це передмова до курсу, його презентація, його карта, Кодекс честі (він встановлює правила поведінки), програма навчальної дисципліни, робоча навчальна програма (їх можна скачати у форматі pdf), форум запитань та відповідей, форум знайомства, чат консультацій, бібліотека з трудового права (до неї включено повнотекстові навчальні видання та окремі джерела нормативної бази); медіатеку курсу, яка являє собою структуровану за темами дисципліни базу гіперпосилань на відеоматеріали, розташовані у вільному доступі, юридичний глосарій (словник) з трудового права. Потім ідуть матеріали відповідно до тем та тижнів, на яких вони вивчаються.

Що вам необхідно зробити, щоб отримати переваги від курсу? По-перше, Ви можете отримати максимальну оцінку за самостійну роботу з кожного змістового модулю дисципліни в курсі. Для цього необхідно пройти лекції з кожної теми. Лекції складаються з теоретичного матеріалу та тестових завдань... Якщо Ви впевнені у своїх силах, то можете проігнорувати лекції у курсі та спробувати відповісти на тести до кожної теми. Причому дозволяється необмежена кількість спроб (зарахована буде середнє арифметичне значення оцінки).

Також можна переглянути навчальні фільми та відеофрагменти, включені до медіатеки дистанційного курсу з цієї теми. Вам пропонується відповісти на контрольні питання – у ресурсі «Завдання до медіатеки».

По-друге, у дистанційному курсі Ви можете обрати та виконати індивідуальне завдання, а саме:

- заповнити статті юридичного глосарію (словника);
- поповнити банк даних судових рішень з приводу службово-трудових відносин поліцейських;
- подивитись «Відео-завдання» та вирішити його, записавши (у співробітництві з іншими курсантами) «Відео-консультацію» з проблем реалізації трудових та суміжних правовідносин;
- після рішення практичних казусів чи кейсів (на аудиторному практичному занятті) чи після отримання відеозвернення «клієнта» за результатами вирішення спору (дивись відповідний розділ медіатеки) – скласти певні акти правозастосування (наказ, рішення службового розслідування тощо), та надіслати їх викладачеві у завданні «Я склав акт»;
- здійснити аналіз наукових публікацій та судових рішень з певної проблеми та виконати завдання «Пошук лакун та колізій» – відшукати в реєстрі судових рішень та серед публікацій ті, що стосуються законодавчих лакун та юридичних колізій у правовому регулюванні трудових та суміжних відносин, або підготувати тези доповіді на наукову конференцію (семінар, круглий стіл);

Рекомендуємо Вам створити на форумі тему з метою кооперації з іншими курсантами для співробітництва та спільного виконання навчально-дослідних завдань...

По-третє, за допомогою дистанційного курсу, Ви можете підготуватись до аудиторних занять. Цьому сприятиме бібліотека курсу. Крім того, Ви можете завчасно визначити тему свого виступу (доповіді, повідомлення) на аудиторному семінарському занятті – використовуйте ресурс «Вибір теми виступу». А от наприкінці аудиторних занять Вам буде запропоновано оцінити роботу інших курсантів та викладача – використовуйте ресурс «Я оцінюю семінар», «Я оцінюю практичне заняття».

Ще мушу сказати, що багато наших аудиторних семінарських занять відбуваються за допомогою рольової гри «Детектив» (якщо Ви нічого про неї не знаєте – то подивитись відео-презентацію гри). Щоб отримати завчасно рольове завдання Вам необхідно скористатись ресурсом «Отримання рольового завдання для семінару».

Крім того, окремі наші аудиторні практичні заняття будуть полягати у розв'язанні (у складі малих груп) юридичних кейсів, що складатимуться з певних письмових матеріалів (пояснення, заяви, накази, посадові інструкції, протоколи тощо). Щоб його розв'язати, Ви зможете використати завдання «Кейс»...

Отже, ми можемо констатувати, що одним з напрямів оптимізації навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх поліцейських за умов впровадження змішаного навчання у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання є надання інтерактивної, гіпертекстуальної інструкції курсантам, яка конкретизує структуру курсу та розкриває основні переваги від його використання: допомагає підготуватись до аудиторних занять; виконати самостійну роботу та урізноманітнити її; обрати та виконати індивідуальне завдання та впровадити різні форми співробітництва з іншими здобувачами освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Валєєв Р. Г. Формування пізнавальної самостійності курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України засобами інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ : ЛНУ, 2013. 362 с.
2. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська ; за ред. В. М. Кухаренка. Харків : Міськдрук ; НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.

Надійшла до редколегії 17.04.2018